

Pavel Fried

Pan Pavel Fried se narodil 13. 6. 1930 v Třebíči. V té době byl Třebíč městem, kde žilo zhruba 20 tisíc obyvatel, z čehož bylo asi 300 Židů.

Jeho otec měl železářský obchod, kde s ním pracovala i jeho manželka a příležitostně i děti (Pavel Fried a jeho sestra Erika Felixová, roz. Friedová).

Dětství prožil krásné, s místními-nežidovskými dětmi, ovšem to se změnilo ve chvíli, kdy vešly v platnost tzv. Norimberské zákony.

Norimberské zákony změnily život Židům a vedly až fyzické likvidaci židovského obyvatelstva. Například to znamenalo, že děti si už nesměly hrát na hřištích s ostatními dětmi, Židé nesměli chodit do kin, pro nákupy měly vyhrazenou přesnou dobu, kdy do obchodů mohli přijít, bylo nemístné, aby Žid např. vykonával povolání lékaře pro ostatní obyvatelstvo, proto tito lidé přicházeli o zaměstnání. Židé tak byli postupně vylučováni ze společnosti ostatních lidí. Sami si na tato opatření zvykli, neboť doufali, že se jedná o přechodnou dobu trvání. Vzhledem k tomu, že Židé byli roztroušeni po celém území Čech a Moravy, bylo z hlediska nacistů potřeba je zkoncentrovat na jedno místo, proto vznikl koncentrační tábor Terezín a následně potom i vyhlazovací tábory v Osvětimi a další. Celkem bylo vyvražděno na 6 milionu Židů.

Koncentrační tábor Terezín

Terezín bylo původně pevnostní město sloužící na obranu proti Prusku v prusko-rakouské válce v 18. stol. Pevnost byla založena Josefem II. A název získalo na počest jeho matky Marie Terezie. Jednalo se o prostor obehnaný hradbami, uvnitř kasárny a domy pro obsluhu kasáren. Z tohoto důvodu si také nacisté tuto pevnost vybrali, neboť byla ideálním prostorem pro jejich účel koncentrace Židů.

Pavel Fried se sem dostal i se svou matkou (otce již dříve zatklo gestapo, takže ten se sem dostal už z vězení v Jihlavě), bylo mu necelých 12 let. Zároveň s nimi přišla i jeho sestra s manželem, ti však byli později odvezeni do Osvětimi, kde zemřeli v plynu. Nejdříve byli Židé svoláni do místní trebíčské školy, kde pobývali několik dní a po shromáždění většího počtu Židů z této oblasti odešli průvodem k vlakovému nádraží, kde na ně již čekal vlak, a byli odvezeni do Bohušovic nad Ohří, odkud následně došli do Terezína (vlečka sem byla zřízena až později). S sebou si mohla každá osoba vzít zavazadlo o hmotnosti 50kg, vesměs to byly hygienické potřeby, ešus na jídlo, atd. Zavazadla jim byla po příchodu do Terezína prohledána, něco jim bylo vráceno, něco zabaveno.

Terezín byl původně určen pro asi 7-8 tisíc lidí. To znamenalo, že byl plně nevyhovující pro tak velké množství lidí (v době největší koncentrace cca 60 tisíc lidí), které sem nacisté postupně přivezli.

Pavel Fried byl ze začátku s matkou, později pak s chlapci, kteří byli umístěni do bývalé školy. Obývali zde jednotlivé třídy. V každé třídě bylo zhruba 42 chlapců, kteří spali ze začátku pouze na slamnicích, později na třípatrových palandách.

Vzhledem k nevyhovujícím podmínkám se zde velmi šířily infekční nemoci, blechy, štěnice, atd. Pavel Fried se nemocem ale vyhnul, byť pomáhal například kamarádovi, který měl tyfus. Ve třídě, kterou obýval Pavel Fried, se postupně vystřídalo několik desítek chlapců, ze kterých přežilo pravděpodobně pouhých dvanáct.

Pavel Fried, stejně jako ostatní chlapci, vykonával postupem času několik prací, neboť s postupným přesunováním Židů do vyhlazovacích táborů, odcházela i pracovní síla. Proto děti vykonávaly různé práce. Pavel Fried s kamarádem dostali na starosti kárku na rozvážení zásob do kuchyně, což jim umožnilo nakrást si nějaké zboží, které převáželi. Jeho maminka se pak obávala, že už se nikdy neodnaučí krást. Díky kradení chtěli pomoci některým vězňům, kteří byli přivezeni do Terezína. Když je vagony dovezli, snažili se těmto vyhublým lidem házet chleba. Bohužel to ale mělo opačný efekt, než očekávali, protože se o to lidé začali rvát, tudíž s tím museli přestat.

Se svými rodiči se stále v Terezíně vídal, protože v době, kdy původní obyvatelstvo bylo přemístěno, měli zde lidé větší možnost pohybu. Čas od času se i stalo, že dostali nějaký dopis z domoviny.

Terezín přežil Pavel Fried se svou maminkou a tatínkem, jako jediní z jejich rodiny.

Pavel Fried vystudoval Průmyslovou školu strojní v Brně a posléze při zaměstnání i Vysokou školu technickou v Brně.

Po narukování do povinné vojenské služby byl přiřazen k **PTP** (Pomocný technický prapor), kde strávil 32 měsíců. Tuto část života považuje Pavel Fried za mnohem snazší než válečné období, prostě **nesrovnatelné**. U tohoto útvaru pracovali zejména na stavbách, např. letištích. Za práci dostávali plat, o nedělích někdy dostávali vycházky (soboty byly ještě pracovní).

V důchodovém věku pak zastával funkci předsedy, nyní **místopředsedy Židovské obce** v Brně.